

„Вірою ми розуміємо,
що біки словом Божим
абудовані.“

Єбр. 11:3

ВІРА Й НАУКА

113

БЕРЕЗЕНЬ — КВІТЕНЬ

1981

FAITH and SCIENCE

Ukrainian Religious Magazine
101 Cambridge Road, Brookhaven, Pa., 19015
U. S. A.

113

MARCH — APRIL

1981

Передплата:	Річна	8.00 дол.
	Піврічна	4.00 дол.

Передплату посилати на адресу:

"Faith and Science"
P.O. Box 1563
Des Plaines, Ill., 60018, U.S.A.

З М І С Т

1. Таємниця успіху	1
2. Релігійне чуття у віці техніки	2
3. Де смерті перемога?	3
4. Гефсиманія	4
5. Люби	5
6. Сила Христового Воскресіння	6
7. Ставлення до Бога	9
8. Велика таємниця	10
9. Добрі заміри	13
10. Дві дороги	14
11. Вступ до Біблії (2)	16
12. Чи можна служити двом панам?	19
13. Жак Казотт	21
14. Слідами Христа	23
15. Над Дніпром	25
16. Відгукніться, космічний сусіде!	26
17. Ковбасне дерево	30
18. Звідусіль	32
19. У вільну хвилину	33

Таємниця успіху

"Великі люди — ті, які бачать, що духовність міцніша від матеріальної сили, що думки керують світом".

Р. Емерсон.

Усе те, що людина досягає чи що не вдається їй досягнути, є прямим наслідком її власного мислення.

У правильно впорядкованому всесвіті особиста відповідальність людини має бути абсолютною.

Сила чи квалітет, чистітет чи зіпсуття залежать від самої людини, а не від іншої особи. Вони можуть бути виправлені нею самою, а не кимсь стороннім. Її стан так само залежить від неї самої. Її страждання та її щастя пов'язані з її внутрішнім станом. Як вона думає, такою вона і є. Як продовжує думати, такою і позостається.

Сильна людина не може допомогти безсильній до того часу, аж безсильна людина погодиться прийняти поміч і побажає стати сильною. Вона повинна власними зусиллями розвивати силу, якою захоплюється в інших. Ніхто інший, вона сама повинна дбати за свій стан.

Дехто думає і каже: "Багато людей стали рабами через поневолювача; ненавидьмо поневолювача!" Так само є тенденція, щоб винести інший вирок: "Поневолювач існує тому, що є багато рабів; зневажаймо рабів!"

Справді ж поневолювач і раб співдіють у взаємній зневазі, і тоді, коли спричинюють прикрість один одному, вони в дійсності спричинюють прикрість самі собі.

Справжнє знання відчуває недолю поневоленого та неправильне використання сили поневолювачем. Справжня любов бачить страждання, що кожен спричинює, і засуджує кожного винуватця. Справжнє співчуття зворушує поневолювача і поневоленого.

Той, хто переміг слабкість і відкинув егоїстичні думки, не належить ні до поневолювача, ні до поневоленого. Він є вільний!

Людина може піднятися, перемогти і досягнути через піднесення своїх думок. Вона може zostаватися кволою, жалюгідною і нещасною, відмовляючись піднести свої думки.

Я. А.

РЕЛІГІЙНЕ ЧУТТЯ У ВІЩІ ТЕХНІКИ

Сучасна людина постійно зайнята. Ми просто нищимо себе діяльністю. Щасливі пережиття, що заховуються у слуханні, прийманні, даванні, у тиші і спокої, стали для нас дуже рідкісними, дуже важкими. У цьому значенні можна сказати, що наша свідомість до певної міри покалічена, стала нещасною і пустою.

У втраті сердечної теплоти, життєвих сил, у розкладі соціальних інстинктів, у наших соціальних неврозах, а найперше в постійній політичній кризі виявляється, що наше лихо не практично-організаційного характеру, як ми охоче бажали б себе переконати, але все це величезна потреба Бога. Інакше кажучи, ми повинні відважитись на новий релігійний подвиг.

Однобоке жадання панувати над всім, якому ми тепер платимо данину, загрожує нині фізичному існуванню всього людства. Ми дійшли до стану, коли ми можемо знищити себе.

Що ж робити? Ми не можемо змусити Бога до розмови з нами. Ми можемо тільки прислухатися до Його мовчання з надією, що воно колись порушиться, і ми знову ясно почуємо Божественне слово. Якщо ми усвідомимо це і перетворимо усвідомлене в дійсність, без пафосу, крок за кроком, то цим досягли б багато чого.

Свідомо побожність, постійне пильнування і, як наслідок цього, мужня витривалість у щоденних питаннях, це єдине, що може нам допомогти.

Проф. Є. Л.

ДЕ СМЕРТИ ПЕРЕМОГА?

Як злинув ангел із небес простору,
Від гробу камінь покотився ген...
То затремтіли в небі ясні зорі,
І зашумів старий дід Бористен.

Христос воскрес! Де, смерте, перемога?
Де жало в тебе й корінь твого зла?
Де воскресіння — там нова дорога,
Й нове життя, що нищить гріх до тла.

Де воскресіння — темряві заглада,
Бо мир Господній — темряві не брат;
Де воскресіння — там в добрі громада,
Як на галузці зрілий виноград.

Христос воскрес! Погасли смолоскипи
Жидівські й римські, в п'їтмі Гефсиман.
Чи знали й відали на Україні скити,
Що Спас Ісус для них і Бог і Пан?

Л. Забіренко.

Гефсиманія

“Тоді з ними приходить Ісус до місцевости, званої Гефсиманія”. — Матв. 26:36.

Ніч.
Гефсиманія.

За густолистими деревами при блідому світлі місяця видно трьох, що сплять важким, міцним сном.

Трохи далі Хтось молиться. Його стан тіла виявляє надзвичайно напружений стан духа. Іноді Він довго стоїть з міцно складеними руками на грудях й очима, спрямованими вгору; іноді падає ницьма і простягається на землі. Його обличчя — зрошене. Великі краплі часто падають на землю...

Це — Ісус напередодні Голгофських страждань.

Переживаючи велику внутрішню боротьбу, Він ще пильніше молився. “І піт Його став, немов краплі крові, що спливали на землю” (Лук. 22:44).

Господь не раз поглядав на учнів, що спали, і Його уста шепотіли: “Я благаю за них. Не за світ Я благаю, а за тих, кого дав Ти Мені, — Твої бо вони!” (Ів. 17:9).

У саду чувся тихий, тасмничий шелест. Здавалось, кожен листочок тремтливо благає: “Змилуйся, Господи, — такого Тобі хай не буде!”

Шелест цей часом посилювався і ставав ясним, чітким, близьким... А Він ще пильніше і пильніше благає: “Отче Мій, коли можна, нехай обмине ця чаша

Мене... Та проте, — не як Я хочу, а як Ти...” (Матв. 26:39).

Часто спазми, наче лещата, стискали Його горло, Він закінчував молитву й ішов до Своїх учнів.

Вони міцно спали з журби (Лук. 22:45).

Замислено схиливши голову, стояв Господь над ними. Його погляд випромінював ніжну ласкавість.

Тихо доторкуючись до Петра, каже: “Отак, — не змогли ви й однієї години попилувати зо Мною?.. Пильнуйте й моліться, щоб не впасти на спробу” (Матв. 26:40-41).

І відійшовши, — знову молився...

Знову почулись самотні благання.

Деся шепотіло, шипіло: “Коли Ти Син Божий... коли Ти Син Божий...”

І з Його уст разом з важким зітханням вирвалось: “Нехай станеться воля Твоя!.. Нехай станеться воля Твоя!..”

“А вернувшись, знову знайшов їх, що спали, бо зважніли їм очі були. І не знали вони, що Йому відказати...” (Мар. 14:40).

Залишивши учнів, Господь знову впав на землю і пильніше молився.

Його напруження досягло найвищого рівня. Земля під Ним була зволожена кривавим потом, що

спливав з Нього вже протягом довгих годин.

Затих шепіт, замовкло шипіння.

Раптом у нічній тиші особливо голосно пролунали Його слова: “Нехай станеться воля Твоя!” — останні заключні слова — торжественний крик Переможця після довгої, наполегливої боротьби!

Твердим кроком пішов Господь до Своїх учнів, які все ще спали, і лагідно запитав: “Ви ще далі спите й спочиваєте?”

І вдихнувши глибоко, додав: “Скінчено, — надійшла та година: у руки грішникам ось видається Син Людський! Уставайте, ходім, — ось наблизивсь Мій зрадник” (Мар. 14:41-42).

М. Н.

ЛЮБИ

Крізь гуркіт гармат, крізь моря сліз і крові, що були проліті протягом минулих віків, крізь океан злоби, неправди, негідности і зради, в тумані часу сяє змученому людству ясне і скорботне обличчя Того, Хто віддав Своє земне життя для нашого спасіння. І, крізь брязкіт нової зброї, готової до нового удару, та стогін мільйонів людей, що зражені їхні права і воля, доноситься до нас лагідний і сумний голос, який говорить про любов та прощення.

Чому ми не можемо жити так, як заповів Він? Яке прокляття лежить на нас і зв'язує наш язик та руки, коли ми бажаємо зробити щось добре? Чому ми нещасні, сліпі, злі, фальшиві? У тумані віків сяє прекрасне обличчя Христа, і хіба ми не протягаємо до

Нього в палкій молитві руки, коли залишаємося самі, із своїми думками та сумлінням, коли ніхто не бачить нас і не висміє, не назве фарисеями, коли готовий вирватися крик з нашої душі: “Навчи і рятує!”

Ми соромимося добрих учинків, ми боїмося показати себе смішними і часто старанно гасимо в собі добрі бажання. Слабким і нерозумним нам видається той, кого називають добрим. “Ото нерозумний!” — часто кажуть про таких людей, але в глибині душі ми шануємо їх — і в цьому найкращий доказ, що не все ще вмерло в наші душі, не все ще загинуло серед цього страшного життя, зіпсутого і покаліченого нами самими.

К. В.

СИЛА ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ

“Тож усе я вважаю за втрату ради переважного пізнання Христа Ісуса, мого Господа, ...щоб пізнати Його й силу Його воскресіння”. — Филип. 3:8, 10.

Воскресіння Господа Ісуса мало дуже велике значення в житті апостола Павла.

Що Ісус жив і умер, Савло, майбутній ап. Павло, ніколи не сумнівався. Але що Він знову живий, і живий на вічні віки, йому не вкладалося до розуму, аж коли на дорозі до Дамаску світло із неба осяяло його, і він почув голос: “Я Ісус, що Його переслідуєш ти” (Дії Ап. 9:5).

Від того часу християнство для ап. Павла стало божественним. Радість наповнила його життя, і він віддав себе цілковито для благословенного служіння Воскреслому.

Воскреслий Ісус Христос є основою та центром християнства. Ми глибоко шануємо хресну смерть Його та пролиту кров за нас ради нашого спасіння. Але за цим, воскреслий Христос, з відбитками цвяшних ран на Його руках і ногах, є підставою віри та надії на життя вічне.

У правді воскресіння міститься глибоке значення, яке ап. Павло бажав знати. Він поривався до ближчої спільності з живим Господом, щоб більше “пізнати Його й силу Його воскресіння”.

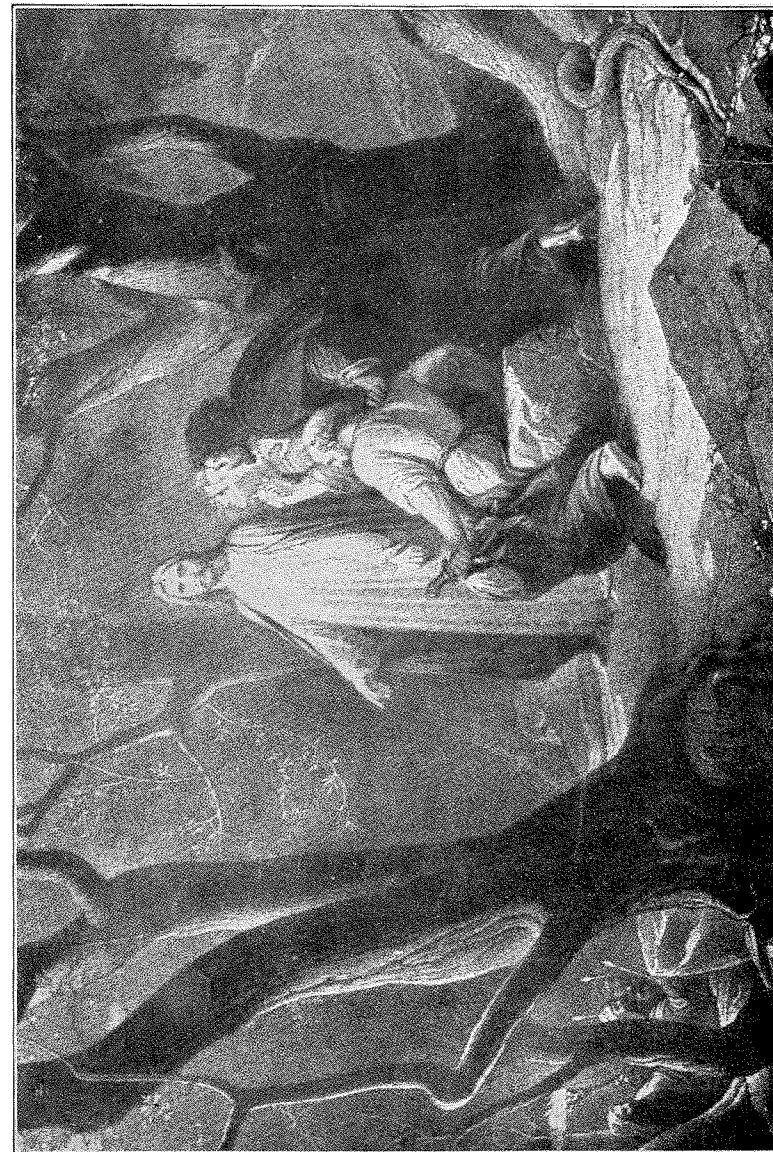
Безперечно, ми знаємо про воскресіння й віримо в нього, але все ще мало знаємо силу його. Наскільки повинні ми, з прагнен-

ням та ревністю апостола, дбати, щоб більше знати Христа й силу Його воскресіння.

Воскресіння Христа є найпереконливішим доказом правдивості християнства. Апостоли у своїх проповідях та посланнях посилялися на факт воскресіння Господа Ісуса. Наприклад: ап. Петро — Дії Ап. 2:24, 32, 3:15, 4:10, 5:30, 10:40; 1 Пет. 1:21; ап. Павло — Дії Ап. 13:30, 17:31; Рим. 1:4, 4:25; 1 Кор. 15; Фил. 3:21. Ісус Христос, на знак Свого Божества й доручення, сказав: “Зруйнують цей храм, — і за три дні Я поставлю його... А Він говорив про храм тіла Свого” (Ів. 2:19, 21).

Коли шукали в Нього доказу, Він пригадав їм “ознаку пророка Йони: “Бо як Йона перебув у середині китовій три дні і три ночі, так перебуде три дні та три ночі й Син Людський у серці землі” (Мт. 12:39-40). У бесіді з учнями на дорозі до Еммаусу Ісус вказував на пророцтва: “Чи ж Христові не це перетерпіти треба було, і ввійти в Свою славу? І Він почав від Мойсея, і від пророків усіх, і вияснив їм зо всього Писання, що про Нього було” (Луки 24:26-27).

Хоч вороги Христові зробили все, щоб задержати Його у могилі, — запечатали каменя, сторо-

У Гефсиманії.

жу поставили, але їхні зусилля були надаремні. Христос воскрес і переможно вийшов з гробу!

Можемо сміливо сказати, що факт воскресіння Ісуса Христа міцно встановлений. Якби це не так, то ціла Біблія була б несправедлива, ціла історія фальшива, і, за словами апостола Павла, “то проповідь наша даремна, даремна також віра ваша! Ми знайшлися б тоді неправдивими свідками Божими” (1 Кор. 15:14-15). А тому, що воскресіння є докоханим фактом, то наука Ісуса є божественна і дійсна, і всі вчинки Його правдиві. На факті воскресіння спочиває віра наша. Це гострий меч у боротьбі з невірством. Сила воскреслого, живого Христа діє могутньо досі між людьми — і це є вистачаючим, щоб задовольнити духа людини.

Воскресіння Христове є печаткою закінченої дії нашого відкуплення. Наше відкуплення й спасіння сполгають на жертві Христовій, яку Він приніс на хресті Голгофи.

Яка чудова і благословенна надія для нас, як ап. Петро сказав: “Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що великою Своєю милістю відродив нас до живої надії через воскресіння з мертвих Ісуса Христа” (1 Пет. 1:3). А далі: “І знайте, що не тлінним сріблом або золотом відкуплені ви були від марного вашого життя, що передане вам від батьків, але дорогоцінною кров’ю Христа, як непорочного й чистого Ягняти” (1 Пет. 1:18-19). Христос заплатив Своїм життям на хресті, щоб від-

купити нас. Бог показав цілому світові, що ціна була достатня, піднявши Христа з гробу.

Воскресіння було кульмінаційним пунктом й доказом того, що спасіння й відкуплення виконані. На небі лунає вічна пісня: “Ти був заколений, і кров’ю Своєю Ти викупив людей Богові з усякого племені, і язика, і народу, і люду” (Об. 5:9). А на землі діти Божі з певністю віри разом з апостолом Павлом кличуть: “Хто оскаржувати буде Божих вибранців?.. Хто ж той, що засуджує? Христос Ісус є Той, що вмер, надто й воскрес, — Він праворуч Бога, і Він заступається за нас” (Рим. 8:33-34).

Воскресіння Христове є найкращим зразком для нашого духовного життя. Біблійна доктрина відкуплення, виправдання й освячення базується виключно на смерті й воскресінні Ісуса Христа. Як написав ап. Павло: “А з Нього ви в Христі Ісусі, що став нам... праведністю ж, і освяченням, і відкупленням” (1 Кор. 1:30). Це не є поліпшення нашої старої природи, але розп’яття з Христом й воскресіння до нового життя, як написано: “Знаючи те, що наш давній чоловік розп’ятий із Ним, щоб знищилось тіло гріховне... Отож, ми поховані з Ним хрищенням у смерть, щоб як воскрес Христос із мертвих славою Отця, так щоб і ми стали ходити в обновленні життя” (Рим. 6:4, 6).

Через перемогу над смертю Ісус дає послідовникам Його динамічну духовну силу, за словами ап. Павла, “силу Його воскре-

сіння” (Фил. 3:10), у порівнянні з якою він уважав свої таланти, надбання, становище за сміття. Він написав далі про те, “яка безмірна велич Його сили в нас, що віруємо... яку виявив Він у Христі, воскресивши із мертвих Його” (Еф. 1:19-20).

Воскресіння є маніфестацією Божої природи і Божої сили, діючої у світі, що перевищує всякий гріх і зло. В історичних діях через усі віки вона демонструє, що життя Боже тріумфує над усіма руйнівними силами цього світу.

Сила воскресіння Ісуса Христа є запевненням нашого воскресіння і безсмертя. Ісус Христос сказав: “Живу Я — і ви жити будете” (Ів. 14:19); “Я воскресіння й життя. Хто вірує в Мене, — хоч і вмере, буде жити. І кожен, хто живе та хто вірує в Мене, — по-віки не вмере” (Ів. 11:25-26). Ми маємо багато вказівок безсмертя навколо нас у цьому світі, але найбільше запевнення знаходимо у воскресінні Господа Ісуса. Це запевнення мав апостол Павло, як і написав був до Церкви в Солуні: “Коли бо ми віруємо, що Ісус був умер і воскрес, так і покійних через Ісуса приведе Бог із Ним... Сам бо Господь із наказом, при голосі Архангела та при Божій сурмі зійде з неба, і пер-

ше воскреснуть умерлі у Христі” (1 Сол. 14, 16).

Коли я був молодий, то зустрічав чимало стареньких братів і сестер у Христі, які були дуже щасливі та радісні. Я дивувався. Для них залишалось, можливо, ще кілька років жити на цій землі, і, на мою думку, цей факт повинен приводити їх до смутку й тривоги. Аж одного дня я запитав старенького, кволого, щирого у Христі брата про секрет його спокійного, сяючого обличчя. Він у відповідь подав мені свою стареньку, так як він сам, Біблію і сказав: “Юначе! прочитай із Приповістей Соломонових 4:19 і 18, і дізнаєшся про мою таємницю. Я відкрив Біблію і прочитав: “Дорога ж безбожних — як темність... А путь праведних — ніби те світло ясне, що світить все більше та більш аж до повного дня!” — Запам’ятай собі ці слова, сину, — він додав, — бо й ти колись постарієш”.

Одного дня цей тимчасовий, короткий день життя нашого прийде до кінця, і ми у воскресінні зустрінемо новий, повний день, якого сонце ніколи не зайде. І дитина Божа з радістю дивиться в сторону Небесного Дому Отця. “Життя ж наше на небесах”, — а це запевнення дає нам Воскреслий Христос.

СТАВЛЕННЯ ДО БОГА

Мудрець навчав:

— Люди повинні боятися Бога, бо Він потужніший за них, і поважати Його, бо Він керує їхніми діями.

Велика таємниця

(Дослід Божого відкриття про Церкву)

5.

ЗАПОВНЕННЯ ТІЛОМ

"І Він узав одне з ребер Його, і тілом закрив
Його місце". Буття 2:21.

Коли Бог вийняв у Адама ребро, то на тому місці утворилась пустота. Пустоту Бог закрив тілом. Звідки Бог узав це тіло, там не оповідається; можна припустити, що Він узав його від помічниці, коли вона була у стані формування; адже від звірини тіло не могло пасувати. Ребро, вийняте в Адама, не було ще готовою помічницею; тільки коли всі члени тіла були сформовані й відповідно укладені, тоді виявилась уся краса Єви. Різні члени її не були взяті від Адама; вони були тілом, приготовленим із землі, і з цього тіла, можна припустити, Бог узав частину і закрив нею пустоту в Адама.

Через смерть і воскресіння Христа відкрилося джерело вічного життя в Ньому. Носієм цього Христового життя, що лежить в основі створення Церкви, є Слово Боже і Дух Святий. Але це одне життя не є ще готовою невістою; аби вона удосконалилась, то "життя" невісти повинно зодягнутись у тіло. Це ж тіло повинно створюватись із синів людських, створених на початку за подобою Божою.

Люди, виходить, визнані й удостоєні, щоб бути членами Цер-

кви-невісти, і тим заповнити вільне місце біля Христа, як Його помічниці; вони ж так само удостоєні, щоб заповнити вільне місце у Ньому і тілом; це сталося тоді, коли Син Божий втілювався через діву Марію.

"Бо як жінка від чоловіка, так і чоловік через жінку" (1 Кор. 11:12). Через Христа віруюча людина стає дитиною Божою, через людину ж Христос став "Сином Людським". Так Він називається навіть і тепер, у славі Своїй. Диякон Степан промовив: "Ось я бачу відчинене небо, і Сина Людського, що по Божій правіці стоїть!" (Дії Ап. 7:56).

Син Божий наділив Свою невісту Божественною природою, а від неї Він отримав людську природу. Він дав їй частину Свого вічного життя та єства; але від цього у Нього не утворилась нестача; Він нічого не втратив від Своєї Божественної повноти, а тільки збагатив її; адже Церква так тісно з Ним зв'язана, що не тільки те життя, яке вона отримала від Нього, належить Йому, але й її людська природа. Він став Головою тіла, яке в Ньому і через Нього має життя: "І все впокорив Він під ноги Йому, і

Його дав найвище за все — за Голову Церкви, а вона — Його тіло, повня Того, що все всім наповняє!" (Ефес. 1:22-23).

Ось що означає для другого Адама "закрив" чи заповнив вільне місце тілом.

І Єва була завершеним удосконаленням та доповненням Адама. Хоч Адам сам був досконалим і дивним створінням Божим, проте разом з Євою він був ще кращим.

Так і славна достойність та велич Сина Божого через Його тісний зв'язок з Церквою-невістою засяє незрівнянно сильніше, коли Він прийде прославитись у святих Своїх, і стати дивним у всіх віруючих (2 Сол. 1:10). Як краса знаменитої картини ще більше виділяється через відповідну золоту оправу, так Церква оточить Христа: "Створю Йому поміч, подібну до Нього".

Він — сонце, вона — веселка навколо сонця; Він — коштовний камінь, вона — золота оправка. Коли Він відкриє Себе ці-

лому світові у славі Своїй, тоді не святі ангели найперше оточать Його, але спасені грішники, яких Він викупив Своєю кров'ю.

"І хрестом примирити із Богом обох в одному тілі, ворожнечу на ньому забивши" (Ефес. 2:16).

Так, благословенна правда! Не ангели, але ми, вбогі сини людські, покликані заповнити вільне місце. За своєю природою, що правда, ми не досить пристосовані, щоб виконати таке високе покликання; ми зовсім не відповідні Сину Божому. Але коли вирішення було прийняте, то в Нього не бракувало засобів, щоб зробити з нещасних грішників таких істот, які своєю славою перевищать ангелів, як Єва перевищила все земне створіння своєю формою та єством.

Це тверда іжа для нашої віри, але ми повинні замислитись над тим, що Син Божий став не ангелом, а людиною; те Слово, що створило небо, ангелів і цілий світ, — те Слово сталося тілом (Ів. 1:14).

ПРИГОТУВАННЯ НЕВІСТИ

"І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на жінку". Буття 2:22.

Формування різних членів тіла Єви не викликало жодних труднощів для Божественного Творця; Він міг їх формувати, вставляти і скріплювати без жодного з їхнього боку спротиву. Ті ж душі, які покликані стати членами Христової Церкви-невісти, не даються так просто і легко приєднатися до духовного тіла. Навпа-

ки, в їхніх серцях знаходиться багато впертого спротиву, що Його Святий Дух повинен спочатку перебороти.

Через Христового ворога, сатану, ті люди, які повинні були утворити невісту Христову, підпали спокусі, втратили свою гідність і зіпсулись; через їхню власну невірність Богові вони стали

нещасними рабами спокуси; зміїна отрута, гріх, отруїла все їхнє єство, гріх і смерть панували над ними, прокляття Закону лежало на них; — загинулі і прокляті грішники, — ось ті істоти, що їх Бог покликав, аби вони стали членами невісти-тіла, — істоти, в яких не було нічого, вартого милосердя, в яких не було іскри любови, а навпаки, люта ненависть до Того, Хто виявляв їм Свою добрість.

Справді, в усьому всесвіті не знайти було таких створінь, окрім диявола, які були б так негідні і нездатні стати членами Церкви, як саме грішники. Яке ж велике це чудо, що з таких створінь Бог творить щось напрочуд дивне! У цьому саме і полягає мистецтво Великого Майстра, якщо Він з такого непридатного матеріалу виготовляє таку мистецьку річ.

Спочатку Син Божий повинен був принести Себе в жертву на Голгофі, щоб задовольнити справедливості Божу і вимогу Закону — щоб спокутувати провину, відібрати право від сатани, — дати незаперечний доказ Своєї до нас любови, — і щоб для духовно мертвих грішників відкрити джерело вічного життя.

Після того, як Ісус Христос, таким чином, заклав основу, фундамент, то зійшов з неба Дух Святий, щоб на цій основі продовжувати роботу і створити з “ребра” “жінку”. Праця Духа Святого так само копітка і важка. Якщо Бог до вибраного народу говорить: “Своїми гріхами Мене ти турбував та своїми провинами

мучив Мене” (Іс. 43:24), то тут Він мав на увазі не тільки працю і пережиття Сина на хресті, але й ту велику справу, яка тепер звершається через Духа Святого.

Багато грішників відмовляються від Його ласкавого запрошення стати невістою Агнця, і зовсім закривають своє серце, як для Його щирого слова, так і для Його поважної перестороги. Деякі, що вже, здавалось, послухалися, знову відходять. І навіть з тими, що справді народилися згори, Йому приходить щоденно багато працювати, щоб їх виховувати та вдосконалювати.

Як часто легковажність і непостійність віруючих спричиняють Йому смуток! Скільки ж то Божого терпіння і любови потрібно, щоб у нашому грішному світі протягом тисяч років виконувати таку величезну працю! Помилково було б думати, що для Духа Святого така праця не може бути важкою, бо Він Бог Всемогутній. Праця Духа Святого тут не полягає у всемогутньому повелінні: “Нехай станеться”, як і справа Сина Божого на хресті не була такою. Тут на першому місці стоїть не всемогутність, а любов.

Слабким, але відповідним образом любови і терпіння Духа Святого служить Мойсей. Сорок років він провадив з материнським піклуванням жорстокий народ, хоч це принесло йому багато горя і труднощів: “Мойсей був найлагідніший за всяку людину, що на поверхні землі (Чис. 12:3).

Якби Дух Святий не любив нас так безмежно, як і Отець, і

Син, то Він давно шкодував би, що розпочав працю серед такого зіпсутого народу. Тому кожен щирий християнин тепер повинен бути Йому безмежно вдячний і повинен пильнуватись, аби не зневажити Його і тим не зробити працю Його ще важчою: “І не засмучуйте Духа Святого Божого, Яким ви запечатані на день викупу” (Ефес. 4:20).

Хто справді народився від Духа Святого, той і запечатаний, той має Духа Святого, як завдаток вічного спасіння, і той не живе в страху, бо “страху немає в любові, але досконала любов проганяє страх” (Ів. 4:18). Як Ісус Христос звершив для нас спасіння, і нам нема чого додати, щоб досягнути благодаті та любови Божу, так і Дух Святий прийняв на Себе довершити справу в нас, щоб в удосконаленні на-

шому не було недоліку, якщо ми тільки віддамо себе до Його рук та дозволяємо себе виховувати.

Наскільки щиро ми дозволяємо Йому керувати нами, настільки легше Йому і нам; Йому не треба тоді так тяжко карати нас, як це буває із свавільцями та непостійними.

Розпочату працю над нами Він доведе до кінця. Нам необхідно тільки цілковито покладатись на Нього. Адже ми не можемо навіть однієї волосини учинити білою чи чорною, ні додати бодай ліктя одного до свого духовного зросту. Нехай кожен християнин пильнує про те, аби Божественному Будівничому не чинити будь-яких перешкод, що їх треба було б Йому усувати.

(Закінчення буде)

Л. Ш.

ДОБРІ ЗАМІРИ

Хтось запитав старця:

— Чи зробив ти в житті щось таке, з чого був би цілком удоволений?

— Важко сказати, — відповів той. — Я знаю одно: хоч би що я робив, завжди думав про те, щоб не розгнівати Бога.

Тільки той має право судити інших, хто сам безгрішний.

Хто боїться Бога, тому нічого боятися людей.

Не досить, щоб твої слова досягали цілі. Треба, щоб вони досягали людей.

На безплідне дерево рідко кидають каміння.

ДВІ ДОРОГИ

Матв. 7:13-14.

Існують в світі дві дороги.
Різниця тих доріг така:
Одна широка і розлога, —
Тоді як друга є вузька.

Так ось: Широка та дорога
До себе вабить багатьох,
На ній нема перестороги, —
Там їж і пий бодай за трьох!

На ній написано спочатку:
“Гуляй, ще поки ти живеш!
Гріши до самого остатку!
Кінець усьому, як помреш”.

По цій дорозі йдуть безбожні —
Їх незчислений легіон;
Там є убогі і заможні,
Кого диявол взяв в полон.

Хоч на дорозі тій розвага, —
Там смерть панує і безлад.
В кінці написано: “Увага! —
Дорога ця провадить в ад!”

Дорога друга є вузька,
По ній уважно треба йти, —
Але вона така простенька,
І всіх провадить до мети!

По тій дорозі без тривоги
Лише щасливі люди йдуть,
Хоч часом терня раниє ноги, —
Вони з любов'ю все знесуть.

Колись по тій вузькій дорозі
Ішов Син Божий, як тут жив;
Він кров'ю, потом, у знемозі
Вузьку дорогу проложив.

О, то щаслива дорога!
Її початок від буття.
Вона одна веде до Бога,
Вона одна веде в життя!

На тій дорозі діти Божі
Радіють серцем кожен день,
Забувши напасті ворожі
У співах радісних пісень.

Вони усі з долини плачу
Йдуть до небесної мети,
Свого Спасителя побачать, —
Вони всі сестри і брати.

Гіркі там сльози вже не ллються,
На ній людська не ллється кров!
Там вже не сваряться, не б'ються,
Панує там свята любов.

І хто іде по тій дорозі, —
Той є щасливий чоловік!
Уся надія його в Бозі,
Він не заблудить вже повік!

Мій друже, я тебе питаю,
А ти мерщій відповідай:
Твоя дорога йде до раю?
Чи, може, в пекло, у відчай?

Адам Штурма

П'ятикнижжя Мойсея.

ВСТУП ДО БІБЛІЇ

2.

Канон

Іншою важливою ознакою книг Біблії, що зумовлює собою їхній авторитет, це їхній канонічний характер.

Ми вже попередньо зазначували, що до складу Біблії ввійшли святі книги, написані в різні часи, в різних місцях, різними авторами, та навіть різними мовами. За своєю суттю всі вони з'єднані у так званий Канон.

Слово “канон” у грецькій мові означало спочатку очеретяну палицю чи взагалі пряму палицю, що вживалась теслярами як вимірювальне знаряддя. Згодом це

слово стало вживатись у переносному значенні — все те, що служить для випростання, виправлення інших речей. У більш абстрактному розумінні сприйняло значення — правила, норми, зразка, і ставилось усталеним правилом, мірилом вірогідності, стандартним зразком в етиці, містечтві, логіці та граматиці.

У перших віках християнства цей термін означає погляд і довід.

У значенні “правила життя” ап. Павло вживає його в Посланні до галатів: “А всі ті, хто піде за цим правилом, — мир та мирість на них” (Гал. 6:16). Осно-

вуючись на цьому, слово “канон” та утворений від нього прикметник “канонічний” почали вживати ранні християнські письменники, прикладаючи до тих святих книг, в яких Церква бачила виявлення Божого правила віри, зразка її. Вже Іриней Ліонський (бл. 125—202 рр.) говорить, що ми маємо “канон правди — слова Божі”. А Афанасій Великий (296—372 рр.) пише у своїх творах про “канонічні” книги, як такі, “які служать джерелом спасіння, в яких одних викладено вчення благочестя”. У відношенні до Святого Письма вираз цей вперше з'являється у післямові до каталога Амфілохія (380 р.).

Таким чином, Канон Святого Письма охоплює собою книги, які написані Богом натхненними людьми, в яких подаровано людству Боже об'явлення, визначено непомилні правила і зразки віри та норми правильного життя. У Посланні до євреїв можна знайти таке окреслення: “Багато разів і багатьма способами в давнину промовляв був Бог до отців через пророків, а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина, що Його настановив за Наслідника всього, що Ним і віки Він створив” (Євр. 1:1-2).

Біблійний Канон можна розглядати з двох сторін — пасивної та активної. Пасивна старона Біблійного Канону полягає в тому, що Святе Письмо виявило себе вірогідним й авторитетним і стало Божим правилом для людей. Активна ж сторона Біблійного Канону полягає в тому, що Святе Письмо своїми правилами

перевіряє інші речі і, таким чином, стає для них мірилом.

Належить зазначити, що книги Святого Письма стали визнаватися богонатхненними не тому, що хтось із людей висловив такий погляд, чи що Церква так постановила, а тому, що від часу їхньої появи вони виявляли авторитет богонатхнення, а Церква просто стверджувала факт богонатхнення тих книг, які вже раніше визнавались Богом натхненними. Ожте, ми приймаємо канонічні книги Біблії богонатхненними не тільки на тій підставі, що Отці Церкви чи Вселенські Собори їх такими визнавали, а й тому, що ми самі маємо певні ствердження їхнього богонатхнення. Проте до незаперечних заслуг Церкви належить те, що вона усвідомила важливість Богом даних святих книг, виділила їх з маси людських творів, і передає їх з покоління до покоління неушкодженими.

Апокрифи

В історії формування Біблійного Канону виявляються і відділяються так звані неканонічні книги чи апокрифи. Це означає, що паралельно з богонатхненними книгами появились у різні віки ще інші книги релігійного характеру, не визнані за богонатхненні.

Наприклад, у Біблії згадуються “Книга воєн Господніх” (Чис. 21:14), “Книга Праведного” (І. Нав. 10:13). “Книга Соломонових діл” (1 Цар. 11:41), “Книга Хроніки Ізраїлевих царів” (1

Цар. 22:39), що до нас вони не дійшли.

У Септуагінті—перекладі Старого Заповіту з єврейської мови на грецьку сімдесятьма вибраними перекладачами, та у Бульгаті — перекладі Біблії на латинську мову, — знаходяться старо-заповітні апокрифи: Перша Книга Езри, Друга Книга Езри, Книга Товита, Книга Юдити, Частини Книги Естери або Сновидіння Мардохея, Мудрість Соломонова, Мудрість Ісуса, сина Сираха, або Книга Еклезіяста, Книга Варуха, Послання Єремії, Пісня Трьох Юнаків у розпаленій печі, Оповідання про Сусанну і Даниїла, Оповідання про Даниїла, ідола Вела та змія-дракона, Молитва Манасії, Перша Книга Макавеїв та Друга Книга Макавеїв.

Тому що ці апокрифи не мають свого оригіналу в єврейській мові, євреї не визнають їх вірогідними. Їхній зміст свідчить проти їхнього богонатхненного походження та божественного авторитету, і вони не можуть служити опертям віри.

Відділяли їх від Біблійного Канону Отці та вчителі ранньої Церкви. Відомий апологет Тертулліан (бл. 150—222 рр.) ніколи не послуговувався апокрифічними книгами, бо вважав їх для цього невідповідними.

Апокрифічні книги означає книги таємного походження, невідомого авторства, неавтентичні. Саме такими визнав їх Собор у Лаодикії в 363 році. Остаточне ж відокремлення книг канонічних від неканонічних настає від часу Івана Золотоустого (347-407 рр.),

бл. Єроніма (бл. 340-420 рр.) та Августина (354-420 рр.).

Щоправда, Римо-Католицька Церква на Тридентському Соборі в 1546 році, ради виправдання деяких своїх догматів (про чистилище, молитви за померлих), відійшла від попередніх постанов і видала декрет, що Старий Заповіт разом з апокрифічними книгами й записаним переданням належить шанувати, як богонатхненні книги, а коли б хто не визнавав їх такими, то нехай буде проклятий.

Численні неканонічні книги появились у перших віках християнства, зокрема на ґрунті евіонізму та гностицизму. Але від них збереглися лише деякі назви: "Першоевангелія Якова", "Євангелія Хоми", "Апокаліпсис ап. Петра", "Апокаліпсис Павла" та інші.

Велику помилку допускає той, хто хоче бачити у Біблії тільки історію давнини. Історики, за звичаєм, мають схильність приоздоблювати своє національне минуле та поблажливо ставитись до своїх хиб. Не так із Святим Письмом. На передньому місці в ньому стоїть Божя Правда, чи це стосується окремої особи, цілого народу, чи великих мужів Божих: "По правді, по правді мусиш чинити, щоб жити на світі" (Повт. Зак. 16:20).

Так само помиляється той, хто, не знаючи суті, думає, що Біблія — звичайна довільна збірка книг, без відповідного духовного, історичного і наукового підходу. У ній є поважна для цього пересторога: "Свідкую я кожному,

хто, чує слова пророцтва цієї книги: Коли хто до цього додасть що, то накладе на нього Бог кару, що написані в книзі оцій. А коли хто що відійме від слів книги пророцтва цього, то відійме

Бог частку його від дерева життя, і від міста святого, що написане в книзі оцій" (Об'яв. 22:18-19).

(Продовження буде)

І. Беркута.

М. Шевченко

ЧИ МОЖНА СЛУЖИТИ ДВОМ ПАНАМ?

На це питання дає відповідь Сам Господь: "Ніхто двом панам служити не може, — бо або одного зневажить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні" (Матв. 6:24).

Протягом останнього десятиріччя західні марксистки стали наполегливо працювати над тим, щоб перетягнути християнські маси на свою сторону. Вони говорять, що можна бути християнином, відвідувати Церкву й одночасно бути марксистом. При цьому твердять, що у Христа і Маркса є багато спільного. Христос був проти багатіїв та експлуаторів, так само і Маркс. Христос заступався за вбогих, покритих кривдних і понижуваних, так само і Маркс. Дійшло навіть до того, що марксистки почали вивішувати у деяких містах зображення Христа, а збоку напис: "Я йду голосувати за комуністів".

Ціль марксистів відома: при-

хилити до себе довірливих, здобути владу, а тоді панувати. І треба сказати, що в деяких бідних і політично несвідомих країнах вони діють успішно.

Певна річ, тут розрахунок на обман і самообман. Хіба ж можна бути щирим християнином і належати до партії, що виступає проти Бога?

Розважмо, що то означає бути християнином та що то є християнство.

Християнин — це той, хто вірить у Бога, Творця неба і землі, та у Христа Ісуса, Спасителя світу. Християнство складається з християн усіх народів, які визнають Ісуса Христа своїм Господом, слухаються в усьому Його та виконують волю Божу.

Наука Христова побудована на любові Бога до людей, щоб їх спасти, очистити від гріха та ввести до Царства Божого. Ісус Христос милосердний до всіх людей. Боже Царство буде Він не силою, не примусом, а закликом до

щирої віри та до прийняття доброї Божої волі.

Маркс, навпаки, проголосив ненависть і насильство. Він закликав, щоб одні люди нищили других, щоб підійняти світову братовбивчу революцію, а тоді на трупах побудувати нове, безкласове суспільство, нібито єдину соціально справедливу форму — комунізм.

Христос проповідував мир і братерство між людьми. Маркс же і марксисти проголошують класову ворожнечу. Своїми невимовними стражданнями в нашому прогресивному віці та своїм швидким наближенням до світової катастрофи людство зобов'язане не кому іншому, як марксистським експериментам.

Ісус Христос — саяна, чиста, мирна, захоплююча, божественна постать.

Маркс — грішна, зла, людиноненависна, духовно мізерна істота, яку справедливо зачисляють до сатаністів. Для прикладу наведемо деякі думки з його праграм:

“Є тільки один засіб скоротити, спростувати, сконцентрувати смертельні корчі старого суспільства і криваві родові муки нового — лиш один засіб: революційний терор” (З листа К. Маркса. К. Каутський, “Тероризм і комунізм”, ст. 54).

“Пролетаріатові нема чого втрачати — він не має власності: його відношення до жінки і дітей не мають нічого спільного з буржуазним родинним відношенням... Закони, мораль, релігія являються для нього буржуазними вигадками, під якими приховуються буржуазні інтереси” (“Маніфест комуністичної партії”, 1848 рік).

Під впливом марксистських поглядів світ сьогодні гостро відчуває порушення норм правопорядку, розлам родинного життя, жорстокість тероризму, сваволлю боговідступництва. Приклади дії марксизму в СРСР, Китаї, Камбоджі та інших країнах страхітливі.

І якщо люди не зрозуміють себе і не навернуться до Бога, не уникнути їм ще гіршого, як попередив Господь: “Горе землі та морю, до вас бо диявол зійшов, маючи лютість велику” (Об’яв. 12:12).

Бог перестерігає і поступово допускає, щоб люди пізнали, як то можна влаштуватись і жити без Нього. Боговідступники самі себе прирікають на долю тут і на вічну загибель.

Не можна служити двом панам.

Господь Ісус Христос відповів спокусникові: “Господеві Богові своєму вклоняйся, і служи Одному Йому!” (Матв. 4:10).

Люди незвичайної долі

ЖАК КАЗОТТ

За оповіданням Ла Гарпа, — пише відомий французький поет Жерар де Нерваль, — у 1788 році в Парижі в одного з французьких академиків зібралось за обідом високе товариство. Багатий стіл сприяв піднесенню веселого настрою.

Подали каву, й академік Шамфор прочитав декілька фривольних і далеких від благочестя оповідань, що послужило сигналом до висміювання релігії та вихваляння Вольтера, який, за словами одного з гостей, “розпочав революцію і цим завдав тон нашому вікові”. У збудженій бесіді зібрані зійшлися на тому, що слідом за духовною революцією прийде революція соціальна, після якої забобон і фанатизм заміняться царством розуму. Гості підіймали бокали за майбутній великий вік, а старші віком з них жалкували за тим, що їм не суджено побачити перемогу революції.

З-поміж усіх гостей тільки один Жак Казотт не приймав уділу в загальному хорі вихваляння неминучих соціальних змін. Коли галас проголошуваних тостів ущух, то Казотт оглянув веселе товариство і взяв слово.

— Не турбуйтеся, панове, — сказав він, — усі ви побачите велику і славу революцію, прихо-

ду якої так нетерпляче чекаєте. Але ніхто з вас не уявляє собі того, що вона вам принесе.

— Що, що? — насмішувато відізвався Кондорсе. — Що ж, адже я — філософ і не лякаюсь почути слова пророка.

— Ви, пане Кондорсе, помрете на підлозі одиночної камери, — сказав Казотт. — Ви приймете отруту, щоб уникнути руки ката.

Гості остовпіли від здивування.

— Ви жартуєте, Казотте, — знайшовся хтось. — У царстві розуму не можуть бути ні одиночні камери, ні кати!

— Вас, пане, чекає такий же уділ і саме завдяки шануванню розуму. По всій Франції на честь розумові будуть поставлені храми.

— Я певний, що ви не будете священнослужителем такого храму, — іронічно додав Шамфор.

— Це правда, — відповів Казотт. — Але ви, пане Шамфоре, так достойний служіння у храмі розуму, ви перетнете собі вени. Вас врятують, але через декілька місяців ви будете страчені.

За столом вибух нестримний сміх.

— Ви, пане де Ніколаї, помрете на ешафоті, — продовжував Казотт. — Ви, пане Байї, і ви, пане Малербе, також помрете на ешафоті.

— О, дяка Богу! — сказав Руше. — На страту відправляють одних академіків! Я ж, хвала небу, не академік, і...

— Ви так само помрете на ешафоті, пане Руше, — перебив його Казотт.

— Що? Ми, як видно, потрапимо до ярма татар чи турків!

— Ні. Ви потрапите до ярма розуму і філософії, — спокійно відповів Казотт.

— Ви бачите, що він не сповна розуму, — прошепотів інший. — Коли ж збудуться ваші передбачення, мій дорогий Казотте?

— Не мине і шести років, як усе, що я вам сказав, збудеться.

— Нам, жінкам, застається подякувати Всевишньому, — промовила герцогиня де Грамон. — Революція нас не зачепить, тому що ми не займаємося політикою.

— Ви помиляєтесь, пані. Вас також повезуть на ешафот. Вас і багатьох інших жінок повезуть на ешафот на возі ката із зв'язаними за спиною руками.

— О! — відізвалася герцогиня. — У такому випадку, сподіюся, що цей віз буде задрапований флером.

— Пані, осіб ще знатніших, ніж ви, так само повезуть на возі ката із зв'язаними за спиною руками.

— Що? Особів ще знатніших, ніж я? — продовжувала жартувати герцогиня де Грамон. — Хто ж вони будуть? Принцеси крові?

— Так, і особи ще знатніші, ніж принцеси крові.

Після цих слів Казотти веселість гостей помітно стихла, а

обличчя господаря дому похмуріло: жарт зайшов дуже далеко. Але герцогиня де Грамон, намагаючись розвіяти темну хмару, що затьмарила веселий обід, сказала легковажним тоном:

— Ви навіть позбавляєте мене присутності мого духівника!

— Так, пані, і ви, і всі інші будуть позбавлені співчуття священика. Священик буде супроводити тільки одного мученика.

— Хто ж буде цим щасливцем, який скористається з такої привілею? — насмішкливо запитала герцогиня.

— Король Франції, пані, — тихо відповів Казотт.

Усі гості схопились із своїх місць, включаючи господаря дому.

— Пане Казотте, — сказав він, — прошу вас припинити ваші страшні пророцтва. Вони компрометують і товариство, в якому ви знаходитеся, і вас.

Казотт мовчки вклонився і пішов до виходу. Але герцогиня де Грамон, якій конче хотілося піднести настрої гостей, запитала:

— Пане пророку, ви нічого не сказали нам про свою долю!

— Пані, чи ви читали колись "Історію Єрусалима"? Ось що, протягом семи днів один із городян, що знаходився в цьому оточеному місті, викрикував на фортечному валу: "Горе тобі Єрусалиме! Горе мені!"

Після цих слів Казотт відійшов.

Хто ж тепер не знає, що всі його передбачення збулись? Сам Казотт був арештований у серпні 1792 року за уділ у змові роаялі-

стів, що намагалися врятувати королівську родину. 25 вересня 1792 року в сьомій годині вечора Казотту повезли на возі ката на Плас де Карузель, де була поставлена гільйотина. Ясновидець відважно вийшов на ешафот і голосно крикнув до натовпу:

— Я вмираю так само, як жив — вірним Творцеві і моєму королю!

Відрізане катом сиве волосся Казотти було передане його улюбленій дочці Єлисаветі.

І. Г.

СЛІДАМИ ХРИСТА

Оповідання

2.

У поведінці незнайомого не було нічого задирилого. Він навіть не був схвилюваний, говорив тихо, але дуже виразно. Недивлячись на велике здивування, що огорнуло Максвелла при вигляді цієї людини, пасторові здавалось, що він колись бачив щось подібне у сні.

Ніхто з присутніх не пробував перешкодити незнайомому говорити. Можливо, тому, що ніхто в цей момент не знав, що треба зробити. В кожному разі, незнайомий продовжував спокійно говорити, очевидно, не здаючи собі справи, що його поява порушила порядок Служби Божої.

Пастор Максвелл продовжував стояти, похилившись над катедрою. Його обличчя ставало щораз блідішим і сумнішим, але він не перебив ані одним словом мови незнайомого. Парафіяни слухали, затамувавши подих. Рахіль Вінслоу зблідла, як труп, і з глибоким хвилюванням дивилась на мізерний одяг людини, на її помятого капелюха.

— Я не звичайний волоцюга, — продовжував незнайомий, — хоч ніколи не

читав, щоб Христос уважав одних волоцюг достойнішими від інших. Чи хто може вказати мені на подібне місце? — Це питання було поставлене так наївно, ніби він знаходився на лекції Закону Божого. Різкий кашель перешкодив йому говорити. За хвилину він продовжував:

— З ремесла я складач, але вже десять місяців знаходжусь без праці. Безумовно, нові друкарські машини великий винахід, але я знаю особисто, що через них за один рік позбавили себе життя шість осіб. Я не закидаю видавцям, що вони набувають нові машини. Але що має робити людина, яку навчено одного ремесла і яка не вміє робити нічого іншого? Даремно я тинявся по світу, шукаючи зарібку, і я знаю, що та сама доля спіткала також багатьох інших бідолах. Я не скажусь. Я тільки наводжу факти. Однак, сьогодні, під час проповіді у мене мимоволі повстало питання, чи так ви розумієте слова "щоб пішли ми слідами Його", як розумів їх Христос. Що хотів Він висловити словами: "Іди за Мною"? Пастор сказав (при

цих словах незнайомий повернувся і глянув на Максвелла), що учні Христа повинні були йти услід за Ним, цебто жити в послуху, вірі, любові і наслідуванні Христа. Я не чув, як він розуміє ці чотири пункти, особливо наслідування Христа. Як уявляють собі християни наслідування Христа? Три дні я шукав праці в цьому місті і не почув ані одного слова потіхи або співчуття. Тільки один ваш пастор підбадьорив мене і побажав мені успіху в шуканні праці. Можливо, що ваше милосердя вичерпалось через те, що ним зловживали професійні жебраки. Я далекий від закидів, я лише констатую факти. Я розумію, що не можете ви завжди тільки те й робити, щоб шукати для нас працю, я й не вимагаю від вас цього. Я лише хочу знати, що треба розуміти під словами "йти слідами Його". Чи не хочете ви цим сказати, що для врятування ближніх, які знаходяться в нужді, ви готові прийняти на себе страждання і терпіти нестатки, подібно до Ісуса? Я приглядався до людських нещасть і знаю, що в одному вашому місті даремно пошукують працю п'ятсот людей, а треба сказати при тому, що більшість між ними — батьки родин. Дякувати Богові, вже чотири місяці минуло, як смерть врятувала мою дружину від нещастя; моя ж донечка знайшла притулок у родині складача аж до того часу, коли я сам зможу її прогодувати своєю працею.

Коли я чую, як християни, що живуть у достатку, співають: "Лиш би Його мати, Я від усього відмовлюсь!" — і пригадаю бідну дружину, яка в смердючих трущобах Нью-Йорка мріяла про свіже повітря та жадала лише одного, а саме, щоб Господь забрав до себе нашу дитину, я стою перед загадкою. Я, безумов-

но, дуже далекий від тієї думки, щоб складати на вас відповідальність за кожного, хто вмирає від браку поживи і повітря. А все ж, я хотів би знати, в чому полягає наслідування Христа. Я переконаний, що більшість домів, заселених робітниками, належать людям, які вважають себе щирими християнами; але ж я ніяк не можу собі уявити, що власник дому, в якому померла моя дружина, по-важно подумав про наслідування Христа. Якось недавно проходив я коло церкви і почув як співали:

Все віддам для Спаса: тіло
Серце й душу Йому дам,
Щоб служити Йому ділом,
Так, як Він служив всім нам.

Все Тобі даю...

і виникло у мене в голові питання: що ж, властиво, розумієте ви під цими словами? Мені здається, що якби люди не тільки співали ці псалми, але й виконували те, про що в них говориться, на світі було б значно менше горя. Можливо, що я не добре це розумію, але поясніть же мені, в чому тоді, на ваш погляд, полягає наслідування Христа? Хіба ж не в щирому стремлінні в кожному окремому випадку поступати так, як поступив би Сам Христос? Іноді мені здається, що так звані "правдиві християни" великих міст, які не відмовляють собі ні в чому і щороку тратять великі гроші на літні подорожі, ніколи собі не подумують, що в той самий час тисячі нещасних гинуть у злиднях і гріху та мруть у своїх смердючих трущобах.

Висловивши все це, незнайомий замовк від знесилення. Видно було, що йому важко триматися на ногах. Не встигли оточуючі кинутися до нього, як він втратив притомність.

Х. М. Шелдон.

К. О. Трутовський

Т. Г. Шевченко з кобзою над Дніпром. 1875.

НАД ДНІПРОМ

Шумить Дніпро славний, і досі шумить;
Всього надивився — і щастя і горя;
З далекого краю біжить він, біжить
До рідного степу, до Чорного моря.

Була колись доля... Траплялось тоді
І слави чимало, багато і шкоди...
Минулось, забулось... По бистрій воді
Гуляють берлини, свистять пароходи.

Над берегом є там крутая гора,
На ній бовваніє самотня могила;
Усі її знають — старі й дітвора:
Земля Кобзаря там навіки покрила.

Співав колись щиро, і пісня його
Орлом бистрокрилим літала усюди;
На Божому світі дізнався він всього —
І слави, і ласки, і кривди Іуди...

Тече Дніпро славний, як голуб, гуде;
Синіє туман у широкому полі;
Стоїть над горою хрест Божий і жде
Апостола правди і доброї долі.

1893

Л. Глібов.

У сфері непізнаного

ВІДГУКНІТЬСЯ, КОСМІЧНИЙ СУСІДЕ!..

З давніх-давен людина відчувала, що вона не єдина у Всесвіті, і прагнула зустрітися з далекими незнайомцями. Трагедія міфічного Ікара і вогнища інквізиції не вбили мрії оволодіти таємницями Всесвіту. Космос вабив, будив уяву, насторожував. У геніального французького вченого Блез Паскаля, який багато розмірковував про природу нескінченності, вихопився зойк відчаю і страху при спробі збагнути масштабність видимого світу і його закони.

Багато сучасників Паскаля були настроєні дещо оптимістичніше: як нововідкриті острови Землі заселені невідомими досі племенами, так само й інші планети заселені розумними істотами. В XVII—XIX ст. ця ідея здавалася незаперечною.

Гюйгенс і Фонтенель, Бержерак і Вольтер вірили в множинність заселених світів. До цього ж схилилися Ломоносов, Кант, Лаплас. Гершель і Ньютон вважали заселеним навіть Сонце. Славний Карл Гаусс був переконаний, що в Сонячній системі, крім людей, мешкають й інші розумні істоти.

Однак кожна епоха переоцінювала свої технічні можливості. Сьогодні здаються наївними мрії досягти Місяця запряжкою птахів чи за допомогою куль,

наповнених гарячим повітрям. Нереальними були проекти подорожі до найближчого нам космічного тіла за допомогою парового двигуна.

Ми стали свідками того, яку потужну техніку довелося створювати, аби вирватися з міцних обіймів гравітаційного поля Землі. Навіть у межах близького космосу. А якщо вирушити далі? Хоча б у межі нашої Галактики, діаметр якої сягає 85 000 світлових років? Сонячна система загубилася десь на останньому витку цієї гігантської спіралі.

І все ж ми в космосі, мабуть, не одні. Життя ймовірно, але далеке. Візьмемо масштаб 1:180 млрд. Тоді Земля стане ледь помітною неозброєним оком, що обертається навколо Сонця (його величина не більша від вишневої кісточки) на відстані, меншій 1 м. До найближчої зорі Проксима Центавра — 220 км, а до найближчої галактики Туманності Андромеди — 150 млн. км.

Якщо нам судилося жити не в густо заселеній частині простору, а на космічному хуторі, то чи не краще, перш ніж вирушати в гості до інших світів, подати їм якийсь знак? Але яким він має бути, аби здолати велетенські відстані?

Ще Гаусс запропонував подати знак позаземним цивілізаціям. У сибірській

тайзі за його проектом потрібно було вирубати величезну ділянку лісу за формою прямокутного трикутника, а на його сторонах в такий же спосіб побудувати квадрати, сторони яких дорівнювали б відповідно довжинам катетів і гіпотенузі трикутника. Гігантський символ теорему Піфагора на зеленому фоні тайги, на думку великого математика, приверне увагу до нашої планети мешканців далеких світів. Інші вчені пропонували з тією ж метою побудувати велетенські лінії сигнальних вогнів, що зображували б теорему Піфагора або якусь іншу геометричну фігуру. Пропозицій як "гукнути", щоб нас почули на далеких планетах, вистачало, але всі вони були нереальними. Чому? Перш за все тому, що масштаби космосу перевершили оцінки наших попередників. До того ж тепер з ймовірністю, дуже близькою до одиниці, відомо: ми єдині в Сонячній системі.

Але тільки в нашій Галактиці за приблизними підрахунками є кілька сот тисяч планет, на яких умови цілком придатні для виникнення життя, можливо, й не на білковій основі. Та не обов'язково виникнення й еволюція живого веде до розумного життя. Ймовірність появи на планеті мислячої матерії, очевидно, дуже мала. При цьому потрібно брати до уваги, що цивілізація має бути на достатньо високому рівні технологічного розвитку. Чи досягли його земляни? Якись 70 років тому відкрили радіозв'язок, не минуло 20 років після відкриття ядерної енергії, а термоядерним синтезом ще не вдалося оволодіти... А коли так, то чи не краще, доки зміцніє власний голос для космічного перегуку, спробувати почути тих, хто, можливо, давно обігнав нас у технологічному розвитку й намагається подати нам голос, тільки ми не в спроможності почути його? Людина завжди з великим інтересом ловила

кожну звістку про можливих сусідів з інших світів. Відомо, якого розголосу набули відкриті Скіапареллі в 1877 р. так звані "марсіанські канали".

Були й вагомші докази того, що ми не одні в космосі і до нас хтось звертається. Вчені, зокрема, звернули увагу на явища, які до цього часу не знайшли належного пояснення. Так, знаменитий сербський винахідник Нікола Тесла спостерігав у 1899 р. дивовижні коливання напруги в електричному колі, які навели його на думку, що він першим прийняв вітання з іншої планети.

Нову сенсацію дали 20-і роки нашого століття. Вчені виявили, що за певних умов сигнали передавальних радіостанцій відбиваються від якоїсь матерії, а через деякий час повертаються і можуть бути зареєстровані як своєрідна радіолуна. Час запізнення радіолуни коливався від десятків долей до кількох десятків секунд. Проведені експерименти підтвердили факт існування радіолуни і додали нових загадок. Матерія, яка відбивала радіохвилі, мала бути десь у районі місячної орбіти і з надзвичайною швидкістю переміщувалася в просторі.

Зрештою була висловлена гіпотеза, що світова радіолуна — це сигнали міжзоряної ракети-зонда. Розвинена цивілізація могла запускати їх навколо кількох планет, на яких можливе життя. Такий зонд автоматично вишукує монохроматичні сигнали і відправляє їх без змін назад. Якщо таку процедуру повторити кілька разів, то вона, без сумніву, приверне до себе увагу мешканців планети. Ті довідаються, що в їхній системі є вісник далекої цивілізації і шукатимуть спосіб розпочати з ним діалог.

Серії сигналів - відгуків гіпотетичного зонда піддали всебічному аналізу й виявили кілька ознак "штучності" одержуваних сигналів. У них "прочитали" пря-

могутні координати групи зірок, приблизно відповідні сузір'ю Лева, знайшли й зірку Тета Лева як орієнтир, що саме з цієї системи прибув далекий посланець.

Одне з послань зонда (11. XI. 1928 р.) розшифрували як повідомлення про те, що сигнал прибув у Сонячну систему 13 000 років тому із зірки Епсілон Волопаса. Наявність зонда все ж не вдалося довести, хоча гіпотези, викликані світовою радіолуною, дали можливість розглянути одну з можливих моделей контакту з позаземними цивілізаціями.

Потім почали шукати і "знаходили" на Землі візитні картки космічних пришельців, які колись уже відвідували нашу планету. Стальний паралелепіпед із Зальцбурзького музею, нержавіюча колона в Індії, марсіанські боги в скафандрах на фресках Сахари, Баальбекська тераса, гігантські фігури пустелі Наска, 290-денний календар на Воротах Сонця, збудованих понад 10 000 років тому в малодоступному районі Перу... Можна було б назвати ще десятки "свідчень" перебування на Землі міжзоряних мандрівників, які залишили наслідки своєї діяльності у формі якихось споруд або знань, які вони залишили землянам, з котрими контактували. Років 10—15 тому тема космічних пришельців була дуже популярною в періодиці. Потім настав час критичного перегляду всіх "за" і "проти", і аргументи прихильників теорії відвідування Землі міжзоряними мандрівниками не витримали заперечень.

Учені сходяться на тому, що коли б у минулому наш район Всесвіту відвідали дослідники іншої цивілізації, вони не ризикнули б залишити знак про свій візит на планеті. Адже він мав існувати мільйони років і служити маяком майбутнім експедиціям. Геологічні катаклізми не пощадають навіть гігантську споруду, та й майбутня цивілізація чи зро-

зуміє значення пам'яток і збереже його для наступних поколінь? Відтак і висновок: космічний маяк, якщо його й залишили космічні пришельці, має бути десь у космосі. Складний пристрій не зможе довго проіснувати, тому вчені шукають найпростіші ідеальні форми. Американський математик Андерсон вважає, що формою космічного радіомаяка мають бути три взаємно перпендикулярні площини, які перетинаються під прямими кутами. Така конструкція має унікальну властивість. Радіопромінь, який потрапить на такий радіомаяк, — звідки б він не йшов, — тричі відіб'ється від стінок і повернеться точно в тому ж напрямі, звідки його послали. Андерсон настійно закликає шукати прямокутні радіомаяки, хоча й існує чимало інших способів почути космічного сусіда.

Сьогодні потужні комплекси радіоапаратури прослуховують голоси Всесвіту, сподіваючись в хаотичних космічних шумах виявити упорядковані сигнали — сплески далекої, невідомої нам думки. Насамперед вирішили прослухати найближчі до Сонця зорі Епсілон Ерідана і Тау Кита. Їх відділяє від нас близько 11 світлових років і ймовірно, що саме навколо них обертаються планети, на яких є розумне життя. В 1960 р., здійснюючи проект "Озма", вчені протягом трьох місяців вели пошук радіосигналів розумного життя. Потім космос прослуховували за проектом "Циклон". Усі ці рекогносцировки не дали позитивних наслідків, — ніхто не почув далекого голосу. В найближчі роки ми прослуховуватимемо позивні в радіусі 500—1000 світлових років.

Та все ж мало почути голос далекого життя або подати йому свій. Як нам зрозуміти один одного? Наша мова для космічного діалогу має бути своєрідною криптографією навпаки. Труднощі де-

шифровки пам'яток писемності народів минулого, які й до цього часу залишилися для нас таємницею, свідчать про те, як важко буде прочитати нам міжзоряну депешу і з якими труднощами зустрінуться наші адресати.

Враховуючи все це, вчені розробили кілька варіантів мови для міжзоряного діалогу. Голландський математик і логік Ганс Фрейденталь запропонував лінкос (лінгвістика космосу) — чисто семантичну мову, в якій можна закодувати за певною системою числення інформацію і передати її радіотелескопом у космос. Починати можна від найпростіших понять математики і логіки, дати інформацію про натуральний ряд чисел. Відношення рівності, нерівності, арифметичні операції і поступово дійти до складних математичних понять алгебри, аналізу тощо, закодувати інші галузі знань, в тому числі й гуманітарні. На перший погляд лінкос має всі характеристики, потрібні для спілкування з іншими світами, зокрема, легкість декодування, можливість розуміння складної інформації. Та все ж учені висловили песимістичні погляди на можливість семантичного контакту за допомогою лінкосу. Слід врахувати, що сприймання оточуючої дійсності нашими співрозмовниками може бути дуже відмінним від нашого, що безумовно позначиться на доборі й фіксації інформації, яку готуватимуть для передачі або яку чекатимуть від співрозмовників.

Автор проекту "Озма" запропонував для космічного діалогу принцип телевізійного розгортання зображення за допомогою двійкового коду. Одиницю можна зображувати довгим імпульсом, нуль — коротким. Пропонувалося використати для повідомлення число двійкових знаків, рівне добутку двох простих чисел, наприклад, 209. Тут розрахунок на те,

що наш адресат користується теж десятковою позиційною системою числення. Коли так, він нас швидко зрозуміє.

Цей принцип учені використали 16 листопада 1974 р., коли найбільший у світі радіотелескоп на острові Пуерто-Ріко послав поклик землян у бік зоряного скупчення Месье-13. На відстані 24 000 світлових років від Землі обертається навколо центру Галактики згусток матерії — понад 30 000 зірок. Сподіваються, що хоча б одна з них утримує навколо себе планету, на якій, можливо, існує високо розвинена цивілізація.

І якщо припущення справдиться, якщо нас почують, то зрозуміють і негайно відгукнуться. Відповідь з далекої околиці Галактики прийде щонайменше через 48 000 років. Так довго чекати дня Сенсації... І все ж у вільний від досліджень час з велетенської чаші радіотелескопа з потужністю, яка перевищує потужність усіх електростанцій планети, летять у чорну безодню космосу поклики нашим далеким сусідам.

Понад два мільйони років вони летітимуть до Туманності Андромеди. І якщо на одній з планетних систем цієї найближчої до нас галактики їх уловить і розгадає невідомий нам розум, — то чи збагне він, з яких глибин не тільки простору, а й часу він отримав депешу? Можливо, він негайно відгукнеться, щоб не випробовувати терпіння свого космічного сусіда. Тоді ще спливуть два мільйони років, доки його відповідь летітиме до нашої планети.

І все-таки людина сподівається почути космічного сусіда і бути почутою ним. Готуються досконаліші проекти прослуховування космосу, а в його безодні летять усе нові поклики земного розуму. Інколи без будь-якої адреси. За принципом "на село — дідусеві" несе американська станція "Піонер-10" таб-

личку інопланетним цивілізаціям. Станція стартувала 3 березня 1972 р. Через 11—12 років, перетнувши орбіту Плутона, вона вийде за межі Сонячної системи і десь через 80 млн. років досягне околиць найближчих до нас зір. Не можна повністю виключити зустрічі станції з розумними істотами інших цивілізацій. Ймовірність такої зустрічі страхотливо мала, і все ж не рівна нулеві. Якщо таке станеться, то на фоні самої станції далекі щасливці побачать фігури чоловіка і жінки. Зліва від них Сонце (у вигляді точки), до якого сходяться лінії від 14 пульсарів. Це зворотна адреса творців об'єкту — Сонячна система. В кожній лінії позначена частота випромінювання

пульсара в двійковій системі числення. За одиницю вимірювання прийнято частоту радіовипромінювання водню. Оскільки частота випромінювання з часом змінюється, то в цій інформації зворотна адреса часу — звідки прийшла космічна депеша. В ній закодована інформація про зріст землян, показані планети Сонячної системи і траєкторія міжпланетної станції.

Неймовірно велетенські відстані розділяють нас з найближчими космічними сусідами. Та все ж ми не втрачаємо надії, що розмова з ними все-таки відбудеться. І вона зробить небачений переворот у нашому світорозумінні.

А. Конфорович.

3 блокнот туриста

КОВБАСНЕ ДЕРЕВО

Серед багатьох дивовижних дерев на нашій планеті є таке, що має незвичне найменування — ковбасне дерево. Аби не інтригувати, скажемо відразу, що справжні ковбаси на ньому не ростуть.

Та все ж...

Наукова назва рослини — кігелія периста з родини бігнонієвих. Росте вона поодинокими екземплярами або ж у групах з іншими деревами у тропічних саванах Африки та прилеглих територіях. Це невисокі, розложисті, з досить густою, зонтикоподібною кроною дерева; їх листя нагадує листя нашого ясеня. На час тропічного літа, тобто жаркого, посушливого періоду, кігелія скидає листя, а з настанням дощового сезону знову зеленіє, у такий спосіб пристосовуючись

до гострої нестачі вологи. Адже, скинувши листя, рослина майже повністю припиняє випаровування дорогоцінної в цей час вологи.

Кігелія znana в усьому світі завдяки оригінальним плодам. З основних гілок дерева начеб на довгих товстих шнурках довжиною від одного до трьох метрів висять плоди — до 60 сантиметрів завдовжки і до 15—20 сантиметрів у діаметрі. На таких же шнурках, але коротших, звисають невеликі суцвіття по кількості квіточок. Квітка досить м'ясиста, середина має коричнево-бордовий колір, а ззовні — жовтувато-зелений з темними прожилками. Плоди своєю видовжено-циліндричною формою, а також сіруватокоричневим, трохи плямистим забарвленням дуже нагадують ковбасу.

Коли європейці у XIX столітті побачили їх, то вирішили, що нарешті поталанило знайти дерева, на гілках яких ростуть справжні ковбаси. Однак з'ясувалося, що це не ковбаси, а просто оригінальні за формою плоди, до того ж неїстівні. Та побутове найменування "ковбасне дерево" закріпилось і збереглось до наших днів. І справді, коли стоїш біля нього, важко позбутися враження, що на гіллі висять товсті ковбаси...

Плід кігелії видовжений, з дуже міцною, дерев'янистою оболонкою та волокнистим твердим м'якушем, всередині якого міститься насіння. За будовою нагадує ягоду. Завдяки твердій оболонці він довго зберігається. Лише в період дощів оболонка його руйнується і насіння висипається, поширенню його сприяють мавпи: деяким з них плоди припали до смаку.

Місцеві негритянські племена також використовують плоди. Подекуди з них виготовляють своєрідний напій, який віддалено нагадує пиво. У деяких місцевостях плоди ковбасного дерева мають культове значення. Крім того, різні частини кігелії використовуються негритянським населенням як ліки проти хвороб — ревматизму, шлункових захворювань, як засіб проти укусів отруйних змій, для заживлення різних поранень.

У наш час кігелію, як вельми оригінальне та своєрідне дерево, широко культивують у більшості ботанічних садів тропічних країн, а також як декоративне в багатьох містах тропічної Африки. На закінчення слід відзначити, що в цілому рід кігелія налічує майже десять видів, які поширені в основному в Африці, частково на Мадагаскарі.

Б. З.

Біля ковбасного дерева у Джунглях Папуг у Флориді.

ЗВІДУСІЛЬ

• Чехословацькі лікарі вважають, що часте харчування дуже корисне для серця. Такої думки вони дійшли, провівши дослідження на 1400 пацієнтах. При однаковому калорійному режимі половина з них їли 1—2 рази на день і майже кожний третій цієї групи мав серцево-судинне захворювання, тоді як решта споживала ту ж кількість їжі за 5 прийомів, серед них хворих на серце виявилось значно менше.

• В австралійському містечку Аделаїда одна домогосподарка знайшла гаманець з сотнею доларів і здала його до бюро загублених речей. Невдовзі знайшовся і його власник, який запропонував жінці винагороду. Але та відмовилася, вважаючи свій вчинок цілком природним. Лише після довгих умовлянь вона погодилася взяти лотерейний квиток. Іронією долі на цей квиток випав подвійний виграш: автомобіль та моторний човен.

• Племена, які населяли сучасну Мексику, Перу і Еквадор у 500—1500 роки нашої ери вели жваву торгівлю. В обігу у них були однакові мідні монети незвичайної форми — вони скидалися на сокиру.

• При в'їзді до одного з американських містечок висить застереження для водіїв автотранспорту: "Загальуйте! У нашому місті лікарень немає!"

• У Мексиці та Каліфорнії розповсюджений вид кактуса, з мереживних листків якого виготовляються манжети та комірці, що гарно перуться.

• Видатний італійський учений Галілео Галілей мав сміливість заявити слідом за

Коперником, що Земля обертається навколо Сонця. Інквізиція переслідувала його і змусила зректися "еретичних поглядів". Тепер, через 337 років після смерті Галілея, римський папа Іоанн-Павло II повідомив на конференції кардиналів, що звинувачення проти Галілея були необґрунтованими.

• На острові Сеймур (Антарктида) геологічна експедиція, організована університетом стейту Огайо, відкрила унікальні скам'янілі рештки вимерлого виду пінгвіна. Зріст птаха становив 1,8 метра, тоді як сучасні пінгвіни заввишки 30—100 сантиметрів. Геологи натрапили також на відбитки листя рослин, що ростуть у зонах з помірним кліматом, і на скам'янілі рештки невідомих видів молюсків.

• У шкірі людини розсіяно 250 тисяч рецепторів холоду, 30 тисяч рецепторів тепла, мільйон больових закінчень, півмільйона рецепторів дотику і три мільйони потових залоз.

• Знаменитий італійський диригент Тосканіні під час репетиції кілька разів робив зауваження арфістові, який мав вести партію лише на одній ноті, але весь час торкався сусідніх струн. Роздратований Тосканіні вирішив провчити неслухняного музиканта... Ввечері, перед початком концерту, арфіст відкрив футляр і вкрай здивувався: на арфі була лише одна струна.

• Жук-носач, що важить 13 грамів, може підняти в 100 раз більше за себе. Деревний жук піднімає у 850 разів більше за власну вагу. Коли б це міг зробити слон, він підняв би ескадрений міноносець.

ВЕЛИКА СИЛА МИСТЕЦТВА

Якось юний Рафаель жив у готелі. Сталося так, що йому нічим було розрахуватися. Хазяїн готелю сердився, та Рафаель заспокоїв його, запевнивши, що все заплатить сповна. Днів за два-три зайшов попрощатися.

— А гроші? — спитав господар.

— Ось тут, — відповів Рафаель, показуючи на золоті і срібні монети, що лежали на столі. Потім, підхопивши свій багаж, поспішив з готелю. Хазяїн хотів згребти монети в кишеню, але його долоня ковзнула по столу, а гроші залишилися лежати на місці. Вони були... намальовані.

Зайжджий любитель, збагнувши геній художника, купив той стіл у господаря за велику суму.

У ДОМІ ВИНАХІДНИКА

Ворота, що вели до саду Едісона, дуже важко відчинялися. Один з гостей ученого зауважив, що така геніальна людина могла б вдосконалити хвіртку, зробити так, щоб вона легко відчинялась.

— Мені здається, що конструкція непогана, — відповів Едісон. — Хвіртка з'єднана з насосом домашнього водопроводу, і кожний, хто входить, відкриваючи її, накачує в цистерну 20 літрів води.

ЦІНА ДУМКИ

Один американський видавець, побачивши замисленого Бернарда Шоу, звернувся до нього:

— Дам долар, якщо скажете, про що тільки-но думали.

— О, мої думки не варті такої ціни!

— Але все ж скажіть, про що ви думали?

— Про вас!..

ЗАПІЗНІЛЕ ВИЗНАННЯ

Оскар Уайльд. Цим іменем сьогодні гордиться Англія. Ще б пак! Хто не знає автора славетного "Портрета Доріана Грея". Його твори перекладені майже на всі мови світу. Оскар Уайльд — класик англійської літератури XIX століття. Але за життя співвітчизники не визнавали його. Всіма забутий і покинутий він доживав свої дні у вигнанні, в Парижі. Навіть смерть його не привернула нічиєї уваги. І коли великий письменник вирушив у свою останню дорогу — на кладовище Пер-Лашез — його труну прикрашав лише один вінок: "Моєму квартирантові".